Број 265. У Новом Саду, у недељу 4. децембра (17. децембра) 1911. Година XLVI.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима ива недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Пропаст бана Томашића.

У петак 2. (15.) децембра о. г. била се у Хрватској и Славонији одлучна битка. Од 88 изборних срезова обављен је избор у 59 срезова. Јуче, у суботу 3. (16.) децембра, био је избор у 14, а у понедељак 5 (18) децембра обавиће се избор у 15 срезова. Али главна је битка одлучена већ први дан, јер су тога дана бирани посланици у две трећине срезова. Може се већ сада утврдити, да је бан Томашић на изборима пропао. Он је одредио, да првог дана бирају они срезови, у којима је рачунао да добије већину. Сигурне опозиционе срезове оставио је да бирају други и трећи дан, те од тих срезова нема шта да очекује, нарочито пак после свога страшнога пораза првог дана Нису му помогла сва насиља, што су их починиле политичке власти пре избора, а и на сам дан избора. Није му помогао ни новац. Већина бирача није се застрашила претњама, а није се повела ни за обећањима.

Утврђено је, да је првог дана добио бан Томашић тек 16 посланика, у четири среза је избор обустављен (у Кореници Слуњу, Карловцу и Врбовском) јер је Томашић видео, да не могу продрети његови кандидати. Опозиција је добила 29 мандата, а ужих избора биће 10, у којима ће бити изабрати сами опозиционари. Ако бана Томашића послужи срећа, може његова странка дотерати до 20 мандата, опозиција ће пак имати 68. Ни уз помоћ вирилаца неће моћи бан Томашић да састави већину. Пашће дакле уставним начином, а не због падања у мађарским листовима. Он би у осталом пао и без овог пораза, јер се ни његов госа Куен неће дуго одржати у Будимпешти. И њему је већ потписан пакрачки декрет.

Бан Томашић пао је у Огулину, а победио у Загребу (први срез). Подбан Чаврак пао је у Михољцу, а победио у Земуну. У Валпову је изборни председник одбио Лорковићеву кандидатуру, али је зато ипак продр'о коалицијонаш Чачиновић, који је кандидован уместо Лорковића. У Хрватској и већем делу Славоније победила је опозиција. Само је у Срему његова странка имала неких успеха. То је жалосна појава, да Срем у последње време нема доста отпорне снаге, него подлеже насилничким владама. У Старој Пазови, Шимановцима, Хртковцима, Нуштару, Винковцима, Вуковару, Моровићу, Мартинцима и Руми продрли су владини кандидати. Половину странке добио је бан Томашић у Срему. То је доста жалосна појава, али надамо се, да ће на ужим изборима удружени Срби и Хрвати одупрети се и омогућити победу опозиционалним кандидатима. Тако би се спрала љага са Срема.

Српска народна радикална странка борила се одлучно. Првог дана није успела да добије ниједан мандат. У Мартинцима, Хртковцима, Старој Пазови и другим срезовима срушило је радикалне кандидате насиље, чашћење и новац. Али она је у свима срезовима показала јаку отпорну снагу. У Илоку, Митровици, Карловцима и Иригу ушла је у ужи избор, па се надамо, да ће из тих ужих избора изићи победоносно. Али свакако стоји, да је она много допринела паду насилничкој владавини бана Томашића.

Политичке прилике на Балкану.

Извештај Балканске Агенције „Застави“.

Софија, 2. децембра.

Положај на Балкану постаје све више неодређен, нарочито после покоља у Штипу. Синоћ је у бугарском народном собрању поведена реч о спољној политици. Министар председник Гешов, који је уједно и министар спољних послова, одговорио је на три интерпелације: о покољу у Штипу (Македонија), о вези између бугарске и турске железнице и о последњој посети краља Фердинанда код аустријског владара у Бечу. У ствари покоља у Штипу изјавио је Гешов, да су тамо убијена 4 Бугара, а 156 је рањено, но турска ће влада ствар испитати, па због тога неће се пореметити добри односаји између Турске и Бугарске. У ствари свезе бугарске и турске железнице изјавио је Гешов, да се нада повољном решењу тога питања. Што се тиче посете краља Фердинанда код аустријског владара, изјавио је Гешов, да је то била посета приватног значаја и да је она мирољубива, као што је мирољубиви уважени и обожавани стари владар, Фрања Јосиф.

Јавно мишљење је још увек узбуђено и огорчено против Турске. У недељу 4. (17.) децембра ове год. одржаће се у Софији велики збор, који ће протестовати против покоља у Штипу. На турско-бугарској граници била су већ три сукоба. У Македонији је положај врло тежак Многи су Бугари побегли отуд у Бугарску. Македонски револуционарни одбори (комитети) решили су, да продуже свој рад атентатима. Турски гарнизон у Једренима (Обрин), близу бугарске границе, повећан је, а изгледа, да се и на босанско-турској граници гомила аустријска војска. У Цариграду је овладао страх, да се спрема продирање Аустрије до Солуна. По свима знацима судећи, треба врло мало, па да се разбукти пламен, који би порушио мир на Балкану.

Избори у Хрватској и Славонији.

Радикалима у шидском котару.

Председништво радикалне странке извештено је, да неки радикали у шидском котару раде за владиног кандидата дра Стеву Адамовића и да га приказују као радикала. Поводом тога изјављујемо, да радикали не могу гласати за владиног кандидата и да су дужни помагати кандидатуру Ватомира Кораћа, социјалисте, који је заједнички кандидат целе опозиције. Који се радикал огреши о своју дужност и гласа друкчије, сматра се да је искључен из странке. Радикали не могу и не смеју помагати владине кандидате. Задату реч треба свуда одржа.

*

Иришки срез.

Пишу нам из Инига: После свију незаконитости и насиља, о којима ћемо још позабавити се после избора, резултат је за нас повољан: др. Миливој Бабић, радикал 638, Стеван Поповић-Вацки, владин 636, Витомир Кораћ социјалиста 172 др. Стеван Симеоновић-Чокић, самосталац 19. — Ужи избор се дакле требао обавити 3. (16) децембра по закону, али видећи наш котарски управитељ Јоца Стефановић пропаст владиног кандидата, служио се свакојаким незаконитостима мислећи, да ће му помоћи. Резултат је прогласио тек око 2 сата после поноћи, а ужи избор је заказао за понедељак 5. (18) децембра. Мислио је, ако се народ сасвим разиђе, да прогласи избор одмах сутрадан. Оставио је нерешен резултат избора још у 5 сати, не би ли опозиција у изборној комисији разишла се, изазвао народ, па прогласио Вацког. О свему други пут опширније. У понедељак ћемо сјајно победити. Социјалисте и самосталци листом гласаће за нас. Живео др. Миливој Бабић!

Изборник.

*

Резултат првог изборног дана.

Изабрани су ови коалицијоваши: Др Перо Магдић у Вараждину (пропао је банов најбољи пријатељ Рорауер), Пајо Обрадовић у Грачацу, Петар Крајновић у Србу, Др. Владимир Николић Подрински у Огулину, др. Богдан Медаковић у Плашком, Васо Муачевић у Војнићу, Фрања Криж у Делницама, Буде Будисављевић у Вргинмосту, Никола Ерцеговац у Глини, др. Бадају Петрињи, др. Пољак у Доњем Михољцу, Чачиновић у Валпову, др Богдан Стојановић у Костајници.

Од владине странке изабрати су: подбан Чаврак у Земуну, Гашо Девић на Удбини (против Јозе Бањанина), Гавра Грановец у Драганићу, др. Л. Шварц у Дарувару, др. Ловра Радићевић у Ђакову, др. Паја Јавковић у Моровићу, др. Влада Николић-Земунски у Мартинцима, Фрања Мозер у Руми (Србин радикал Жигић добио 564 гласа), др. Алекса Ивић у Хртковцима, Никола Петровић у Старој Пазови (стари Куенов реп, кога „Браник“ назива родољубом) Јован Кајрамата у Шимановцима, др. Тропш у Винковцима, у Загребу (друга срез) др. Спевец (против грофа Кулмера), граф Пејачевић у Вуковару и Нашицама, у Нуштру одељни предстојник Бропан (против барона Рајачића).

Од праваша су изабрани: поп Вучић у Перушићу, др. Иван Бановић у Јаски, др. Павелић у Самобору, Цезар Акачић у Иванцу, Фр. Новак у Крижевци, Загорац у Копривници, Затлука у Вилићселу, Лесни у Пожеги, Пребег у Броду, Хрвој у Гарчину, Хродетић у Загребу (трећи срез).

У 10 срезова одређен је ужи избор. У Пакрацу долази у ужи избор владиновац Грубић са коалицијонашом Миленком Марковићем; у Карловцима радикал Красојевић са владиновцем Секулићем, у Иригу радикал Бабић са владиновцем Поповићем Вацким. Ужи избор биће у Херцеговцу и још неким местима. Из неких срезова није јављено име изабраног заступника. Четири су избора обустављена.

*

Ужи избор у Карловцима.

У понедељак обавиће се ужи избор у Карловцима. Сви су изгледи, да ће победити др. Ђорђе Красојевић, јер ће за њега гласати по уговору и Срби и Хрвати, чланови коалиције и праваши, да би се срушио владин кандидат Секулић. У народу је велико одушевљење. Живео др. Ђорђе Красојевић!

Рат између Италије и Турске.

На бојишту у Триполитанији нема важнијих догађаја. Последњих дана није било већих бојева. Данас је све приморје у Триполису и Киренаици у талијанским рукама, а сада је талијанска војска, која броји преко 100 хиљада момака, спремна да очисти и унутрашњост од турских чета. Турци и Арапи, који су им се придружили, воде сад већином четнички рат, те ће талијанска војска имати доста муке да их савлада. По званичном извештају из Рима, до данас Турци нису победили ни у једном боју, нити су отели од Талијана и један топ, пушку или муниције.

Из Цариграда се поново распростиру гласови, да Италија намерава да нападне Турску са Јегејског Мора. Говори се,

да је турска влада дознала, да ће талијанско убојно бродовље већ ових дана отпочети нападаје у том крају. Говори се и то, да Талијани непрестано довозе силно оружје у Албанију и деле га међу Арбанасе. Ти гласови нису потврђени.

Народна поучна и забавна села.

Данас ће се приредити народна поучна и забавна села у вароши и на салашима: Клиси, Малом Јарку и Пејићевим салашима. У вароши биће село у великој дворници Мајерског хотела, у 3 сата после подне. Продаваће др. Коста Хаџ, читаће Мита Алексијевић, а певаће занатлијско певачко друштво „Невен“. На Клиси предаваће Мита Клицин, читаће Ђока Петровић. На Малом Јарку предаваће поп Јоца П. Јовановић, а читаће Коста Јорговић. На Пејићевим салашима предаваће др Лаза Бајић, читаће Сава Мољац.

Подрепашки швиндлери.

Подрепашки лист донео је у петак чланак, у коме напада бана Томашића због насиља, и узима у одбрану самосталце и коалицију и жели им на саборима успеха. Истога дана пак, када је подрепашки лист донео тај лицемерни чланак, изабрат је у Моровићу са програмом Томашићеве странке и уз помоћ Томашићеве полиције, др. Пајица Јанковић власник и главни сарадник подрепашког листа, носилац оне листе, која је уз насиље Куенове полиције и уз помоћ јарачких Шваба, Дусинговних Немаца и Јевреја, уз помоћ Куеновог великог жупана и свих Куеноваца, победила при избору варошких представника у Новоме Саду, а коју су победу подрепаши назвали победом „српске свести“, а после избора поздравили су подрепаши свога вођу. Подрепашки вожд, Пајица Јанковић, срушио је у Моровићу помоћу насиља и чашћења Србина самосталца Ђурића У своме листу нападају Томашића са његова насиља, а бране самосталце; на избору у Хрватској њихов је вожд Томашићев кандидат и руши самосталца. Има ли већих швиндлера, него што су подрепаши! Доле образину, издајице! Не варајте свет! А пандур Марко Вилић бајаги тужи се и тужи, како их је Пајица Јанковић преварио. И то је лицемерство. И он је у друштву са Куеновцима. Ишао је после избора у Новом Саду на вечеру Куеновом великом жупану. Може ли то бити: овде помагати Куенове велике жупане, а у Хрватској и Славонији бити против Куеновог бана, Николе Томашића. Пајица је бар искрен: па служи Куену и овде и тамо. Ако пак подрепаши тврде, да их је Пајица преварио, онда су магарци, који се дају варати; ако су пак знали (а знали су зацело, јер су у друштву са Куеновцима), онда су дрски швиндлери.

Подрепашке лажи.

Подрепашки џелати на челу са пандуром Марком Вилићем осећају потребу да се бране, па причају у подрепашком листу, како нису они криви, што су радикали остали при избору варошких представника у Новом Саду без повереника. Није истина да је Марко Вилић чекао, да ли ће радикали предложити своје поверенике, него је одмах прогласио за поверенике четири подрепаша. Кад су радикали тражили, да се приме и њихова два повереника, онда је Марко Вилић то пандурски одбио Др. Хаџи, Милан Ђосић и други протестовали су против тога насиља и изигравања закона, пандур Марко им је претио затвором, а полицај др. Жарко Ковачевић већ се спремио, да их оружаном силом оклони из дворнице. Осилио се пандур Марко Вилић, јер му је стојала за леђи полиција, а за ово своје пандурско понашање добио је на вечери од великог жупана и Слезака признање и похвалу. Кад су радикали тражили да се приме и њихова два повереника, онда се Ђока Тапавица дерао на пандура Марка: Питај, где је већина! Све јарачке Швабе биле су онда у дворници. Ђока Тапавица се плео у избор, иако не спада у тај срез Подрепаши су већ унапред удесили, да радикалима не даду ниједног повереника, па зато су у своме листу писали. да ће се радикали расрдити и напустити избор, а они би онда ликовали, како су радикали побегли и да су добили неколико стотина гласова већине. Али од свега тога не би ништа. Радикали су се упустили у избор и поред пандурског насиља Марка Вилића, и доказаше, да је српска већина уз њих, а подрепаши могу да победе само уз помоћ полиције, Јарачких Шваба, Дусигнових Немаца и Јевреја. Скинули смо им измећарску образину, па сада стоје разголићени пред целим Српством. Жалосно је, кад се Марко Вилић брани тиме, да је пре избора говорио с Ђосићем, и да му овај није споменуо, да радикали желе имати своје поверенике. А што да му то спомиње, кад се то чини на званичном месту, где се обавља избор? Зар пандур Марко то не зна, да свака странка тражи, да има своје поверенике? Што се сада прави луд? Или је ова одбрана знак, да га гризе савест! — Али своју пандурску ћуд показао је, кад је радикалима дао само 5 пролазница (пасportуа), иако су искали 20, а подрепашима је свима дозволио, да иду и отимају од бирача гласанице Бадава се пере пандур Марко Вилић. Ову срамоту са себе не збриса, а осрамотио је и српску гимназију, у којој је на жалост професор. Лажи не помажу. Подрепаши су џелати, пандури и политички швиндлери.

Проглашен за доктора богословије.

Пишу нам из Черновица: Дана 29. новембра (12. децембра) о. г. положио је на православном богословском факултету у Черновицима са одличним успехом докторат богословије Родољуб Стојаковић, син пакрачког проте Саве Стојаковића. Честитамо младоме доктору са жељом, да помогне нашој цркви и народу.

Кратке вести.

— У Љубљани ће ускоро отпочети предавања из пољске привреде војницима. Пријавило са око 50 домобранаца.

— Кнез Шаумбург Липе продао је своје имање у Вировитици за 30 милиона Круна.

— У Берлину су били пронели гласове, да је енглески краљ Ђорђе убијен у Делхију (Индија). Гласови су ти неистинити, а пронесени су из берзанских шпекулација

— У Шајтењу (код Макова) неки Димитрије Моц распорио је себи трбух Већ од дужег времена патио је од болова у стомаку.

— Оповргнута је вест, да ће заповедник загребачког војног кора, фелдмаршаллајтнант Грба, бити умирвљен.

— Ма Голдблатовом салашу код Матесалке изриле су свиње леш једног детета, одојчета. Испоставило се, да је жена имућног ратара Јулија Форицима удавила своје дете и закопала га. Жена је ухапшена.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Књижевна вест.

Календар „Рад“.

Добили смо на приказ велики српски народни календар „Рад“ за 1912. годину, издање „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми. Цена 80 потура (95 пара). Ово је један од највећих и најбољих српских календара. Садржина му је врло одабрана, а слике у њему, којих има 70, савремене су и врло лепо израђене. Календар „Рад“ и својом садржином и сликама и израдом надмаша све српске календаре. У њему има чланака о савременим питањима и догађајима из народно-политичког и нашег народно црквеног автономног живота; има чланака о народном здрављу, васпитању, воћарству, кованлуку; има врло лепих песама и приповедака, описа појединих наших крајева, а забележени су у слици и речи сви важнији догађаји ове године, који се тичу Срба из свију крајева. Календар Рад најтоплије препоручујемо и не би ниједна српска кућа требала да буде без њега. Поручити се може у администрацији „Заставе“.

Брзојави „Застави“.

Стигли 3. новембра.

Угарски сабор.

Будимпешта. У седници се расправљао прорачун за министарство просвете. Кошутовац Хорват говорио о побољшању материјалног положаја учитељства. Јустовац Самуило Келемен говори против верске мржње у школама. Румунски народни посланик Василије Дамјан тражи, да се у основним школама узима више у обзир матерњи језик дечји.

Избори у Хрватској и Славонији.

Илок. (прско Ст. Паланке.) Са већином гласова победио у илочком срезу Др Светислав Новак, радикални кандидат владиноваца архимандрита Димитрија Бранковића. Живила народна свест!

Загреб. Јуче у изборном котару Вуки изабран владиновац Барловић, у Огочцу Петричић, праваш; у Брлогу Срђан Будисављевић, члан хрватско српске коалиције.

Талијанско-турски рат.

Цариград. Турци и Арапи јуришали на утврђене талијанске положаје код Бенгазија. Талијани се повукли према Бирка.

Колера.

Будимпешта. Пријављена су два случаја колере у Кусентмартону.

ЗА ИЗДАВАЊЕ
1 ДУЋАН У КОМЕ СЕ НАЛАЗИ
КОБАСИЧАРСКА РАДЊА (СЕЛХЕРАЈ)
г. Макс. Дамјановића, Житна пијаца 14.
тако исто за исту радњу нужну радионицу (вершстат) и стан са другим споредним стајама Издајем и сам ДУЋАН који је на врло згодном месту тако да је свакоме опстанак и напредак сигуран. За услове упитати код куће газде — НОВИ САД, — казанџијска (берчењева) улица број 12. ::
МИЛАН Т. ЈОВАНОВИЋ, КАЗАНЏИЈА.
1978 2—4

„ДОБРОТВОР“
као задруга у Новом Саду
исплатио је
1,100.000 КРУНА
посмртне припомоћи наследницима својих умрлих чланова.
У току ове године исплаћено је
114.000 круна,
а у месецу новембру 1937 2—3
4000 круна и то:
за дра Мишу Михајловића, Ср. Карловци К 2000
за Даницу Сандић, Вел. Кикинда — — К 2000
Нови чланови примају се до 55 година старости, па и млађи од 20 година, који се својом зарадом издржавају. — Особе, које желе у чланство ступити, нека пошаљу 8 круна уписнине, те ће добити даља упутства. (Адреса: „DOBROTVOR“, Ujvidék).

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.